

GEMEENTE EPE: Sociaal vitaal

Sociale Agenda 2009 - 2015

Gemeente Epe

Augustus 2009.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1	Achtergrond en uitgangspunten 4
<u>1.1</u>	<u>Inleiding</u> 4
<u>1.2</u>	<u>Uitgangspunten</u> 4
2	Maatschappelijke ontwikkelingen algemeen en kenmerkend voor Epe 6
<u>2.1</u>	<u>Algemene trends</u> 6
<u>2.2</u>	<u>Ontwikkelingen kenmerkend voor Epe</u> 7
3	Visie: waar zet Epe op in? 8
<u>3.1</u>	<u>Zelforganiserend vermogen</u> 8
<u>3.2</u>	<u>Combinatie van beleidsthema's en de mate van zelforganiserend vermogen</u> 10
<u>3.3</u>	<u>Soorten voorzieningen</u> 10
<u>3.4</u>	<u>Rollen en verantwoordelijkheden in het sociale domein</u> 11
<u>3.4.1</u>	<u>Samenspel</u> 11
<u>3.4.2</u>	<u>De rollen</u> 12
<u>3.5</u>	<u>Samenvattend</u> 13
4	Sociale agenda 14
<u>4.1</u>	<u>Leefbaar</u> 14
<u>4.1.1</u>	<u>Leefomgeving</u> 15
<u>4.1.2</u>	<u>Netwerken</u> 15
<u>4.2</u>	<u>Ondersteuning</u> 16
<u>4.2.1</u>	<u>Opvoeden en opgroeien</u> 16
<u>4.2.2</u>	<u>Maatschappelijke participatie</u> 16
<u>4.3</u>	<u>Zorg</u> 17
<u>4.3.1</u>	<u>Kwetsbaar</u> 18
<u>4.4</u>	<u>Rollen en verantwoordelijkheden</u> 18
Bijlage 1: De sociale staat van Epe	19
Bijlage 2: Plaatsbepaling van het sociaal beleidskader	20
Bijlage 3: De relatie met de toekomstvisie en het collegeakkoord	22
Bijlage 4: Overzicht van thema's sociale agenda	23

Voorwoord

Voor u ligt de sociale agenda “Epe: sociaal vitaal”. Een document waarin de koers voor de komende jaren is beschreven om Epe sociaal vitaal te houden.

Raad en college onderkennen diverse maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen die aanleiding zijn om de hoofdkoers voor het Eper sociaal beleid tegen het licht te houden.

In het oog springende maatschappelijke ontwikkelingen zijn onder meer een doorzettende individualisering, verwachte actieve deelname van burgers in de gemeenschap, meer aandacht voor een wijk- en buurtgerichte aanpak. Specifiek voor de gemeente Epe speelt de veranderende bevolkingssamenstelling (verjonging-vergrijzing, bevolkingsdaling, diversiteit in leefstijlen).

Op bestuurlijk terrein krijgen de gemeenten meer taken toebedeeld. Voorbeelden zijn onder meer de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning, sociale zekerheid (wet participatiebudget) en de coördinatie van het jeugdbeleid, sociale veiligheid (huiselijk geweld). Daarbij wil ik opmerken dat voor de uitvoering van de toenemende gemeentelijke taken niet automatisch meer geld komt vanuit het rijk.

Zoals u ziet volop dynamiek en uitdaging.

De sociale agenda is samengesteld mede op basis van de inbreng van een groot aantal maatschappelijke organisaties en raadsfracties. Centraal in onze visie staat het versterken van het zelforganiserend vermogen van burgers en hun omgeving. Het bevorderen van meedoen en participeren, burgers zoveel mogelijk in staat stellen hun eigen leven te organiseren. Voor het overgrote deel van onze burgers is dit geen probleem. Een aantal onder ons heeft hier wat meer problemen mee. Soms tijdelijk, soms langdurig. Deze groep burgers willen we extra ondersteuning en zorg bieden. Hierbij geldt ook weer “Met elkaar, voor elkaar”.

De hoofdkoers ligt er nu, de uitvoering daarvan de komende jaren volgt hierop. Samen met burgers en maatschappelijke organisaties is de uitdaging om hieraan verder vorm te geven. Samen kunnen we er voor zorgen dat Epe een sociaal vitale gemeente is en blijft.

Jan Berkhoff,
coördinerend portefeuillehouder sociaal beleid.

1 Achtergrond en uitgangspunten

1.1 Inleiding

De sociale agenda is het beleidskader voor sociaal beleid dat antwoord geeft op de vraag wat Epe voor een gemeente wil zijn in sociaal-maatschappelijk opzicht in de periode 2009 – 2015.

Het ruimtelijk structuurplan & de sociale agenda vormen gezamenlijk de inhoudelijke uitwerking van het collegeakkoord en de toekomstvisie Epe 2010.

De opgaven die beschreven worden in het structuurplan en de sociale agenda krijgen een vertaling naar de programmabegroting en uitvoeringsprogramma's. Hierin wordt een concrete vertaling gemaakt naar de inzet van middelen¹.

De onderdelen van de sociale agenda 2009-2015 zijn:

1. Achtergronden en uitgangspunten
2. Maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen
3. Visie: waar zet Epe op in?
4. Thema's sociale agenda

1.2 Uitgangspunten

Lokaal sociaal beleid is gericht op het versterken van de sociale kwaliteit van de samenleving en op het versterken van het zelforganiserend vermogen² van mensen. Er is sprake van een goede sociale kwaliteit wanneer burgers zelfredzaam zijn, zij sociaaleconomische zekerheid hebben, de sociale cohesie in de samenleving sterk is en mensen 'erbij horen'.³

Sociaal beleid is gericht op alle inwoners van Epe maar niet iedereen heeft dezelfde ondersteuning nodig. Dat is de reden om een aantal groepen te benoemen die extra aandacht nodig hebben. Het gaat om: mensen met een beperking, mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, maatschappelijke risicogroepen (zoals bijvoorbeeld zorgmijders) en kwetsbare jeugd.

Het beleidskader is een visiestuk. De sociale agenda geeft een nadere onderbouwing voor bestaand beleid (de sociale agenda als *kapstok*) en is richtinggevend voor nieuw beleid (de sociale agenda als *kompas*). Een goed uitgewerkte sociale agenda maakt dat beleidsnota's op deelreinen beknopter van opzet kunnen zijn en maakt het mogelijk om de focus te leggen op uitvoeringsprogramma's.

De notitie biedt zicht op de samenhang van beleid. Inhoudelijke thema's vormen de basis van de notitie.

Beleid wordt gemaakt in samenspraak met en ten uitvoer gebracht door maatschappelijke organisaties en (regionale) partners, instellingen en bedrijven. Dit vraagt van alle partijen een heldere invulling van de eigen rol en verantwoordelijkheden. Voor de gemeente ligt er een extra verantwoordelijkheid in het regisseren van de onderlinge afstemming. Vraaggericht werken is belangrijk. Daarom spelen ook burgers een actieve rol in het realiseren van de ambities op het gebied van sociaal beleid.

Het financieel kader voor de uitvoering van deze agenda betreft de bestaande gemeentelijke (subsidie)budgetten en bijdragen vanuit het rijk/provincie/regio. Ook de bestaande taakstelling op de samenvoeging werksoorten welzijn van € 80.000 maakt daarvan deel uit. Deze taakstelling is voor 2009 uitgesteld.

¹ In de bijlage hebben we schematisch weergegeven hoe de opbouw en plaatsbepaling van het beleidskader er uit ziet.

² Als synoniem voor het begrip zelforganiserend vermogen gebruiken we ook meedoen en participatie. Het begrip zelforganiserend vermogen legt de nadruk op de kracht die mensen hebben om hun eigen leven te organiseren.

³ Deze definitie wordt gehanteerd door de European Foundation of Social Quality, een internationaal netwerk ter verbetering van de sociale kwaliteit in de Europese Unie, gevestigd in Den Haag.

In de bespreking met de drie welzijnsorganisaties over het BMC-rapport “Een doelmatig en efficiënt veld voor welzijn, kunst en cultuur in Epe” is het bestuurlijk standpunt ingenomen dat de taakstelling gerealiseerd dient te worden op het aanbod van activiteiten (inhoudelijke keuzes) binnen het sociale domein. Op basis van de sociale agenda vindt de afweging plaats waar we als gemeente de komende periode op in willen zetten (beoogde effecten en doelen) en maken we afspraken met organisaties over het best passende aanbod. Daaruit blijkt op welk onderdeel of onderdelen van het brede aanbod in het gehele sociale domein de taakstelling gerealiseerd wordt.

2 Maatschappelijke ontwikkelingen algemeen en kenmerkend voor Epe

2.1 Algemene trends

Individualisering

Misschien wel de meest dominante ontwikkeling van de laatste decennia is de toenemende individualisering. Deze individualisering heeft positieve en negatieve kanten. Positief is dat de vrijheid van burgers om hun leven naar eigen inzicht vorm te geven steeds groter wordt en dat tegelijkertijd de mogelijkheden daartoe ook toenemen. Als negatief effect wordt de afgenomen sociale cohesie genoemd. Mensen zouden steeds minder over hebben voor anderen en zich afhankelijk van de overheid opstellen. Dit heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld vrijwilligerswerk en de inzet van mantelzorgers onder druk komt te staan. Overigens laten recente onderzoeken zien dat de inzet van vrijwilligers niet terugloopt. Een groot deel van de burgers blijft zich inzetten als vrijwilliger. De aard van de verbanden verandert wel.

Balans tussen werk en zorg

Het traditionele kostwinnaarsgezin is niet meer de norm. Huishoudens zijn zeer divers samengesteld door de vergrijzing, door het aantal echtscheidingen en door de keuze voor een andere relatievorm. Het is vanzelfsprekend geworden om zorg en arbeid te combineren. Ook gaan mensen langer doorwerken. Door de toenemende vergrijzing hebben ook steeds meer mensen de zorg voor hun oude ouders. Mensen kennen door deze ontwikkeling een minder traditionele levensloop. Vroeger was het globaal gezegd: eerst leren, dan werken of zorgen en opvoeden en tenslotte zorg ontvangen. In toenemende mate combineren mensen die allemaal.

Vermaatschappelijking van de zorg

Vermaatschappelijking van de zorg is erop gericht zoveel mogelijk mensen die langdurig afhankelijk zijn van zorg volwaardig in de samenleving te laten participeren. Dat betekent dat voor deze mensen adequate ondersteunende dienstverlening beschikbaar moet zijn en veronderstelt nieuwe verbindingen tussen zorg en welzijn. Actueel in deze ontwikkeling zijn de wijzigingen in de AWBZ. Het pakket aan AWBZ-diensten wordt smaller en nadrukkelijk gericht op zorg. Dat betekent dat een groter beroep gedaan wordt op welzijnsvoorzieningen door mensen.

Van compenseren naar participatie

Voorzieningen gericht op compenseren kijken naar de manier waarop een voorziening een beperking kan oplossen of opheffen. Voorzieningen die gericht zijn op participatie gaan een stap verder. Meedoen mogelijk maken is het doel. Van daaruit worden vervolgens de juiste voorzieningen ingeschakeld.

Van verzorgingsstaat naar participatie

De overheid is niet meer als vanzelfsprekend de belangrijkste partij om problemen van burgers op te lossen. Informele netwerken, de verbanden tussen mensen en de ondersteuning die zij elkaar kunnen bieden zijn net zo belangrijk. De overheid verwacht van burgers een actieve participatie in de gemeenschap en in sociaaleconomisch opzicht.

Van rijk naar wijk / burger

Beleid wordt steeds meer op een kleinschalig niveau gefocust. Gemeenten hebben er veel taken bij gekregen vanuit het idee dat zij het beste kunnen inspelen op lokale vraagstukken. In het gemeentelijk beleid wordt steeds vaker de wijk- of buurtgerichte aanpak gebruikt om nog dichter bij de leefwereld van mensen te komen.

Bovenstaande ontwikkeling vindt zijn weerklank in wetten die recent zijn ingevoerd:

Wet participatiebudget (waarin de middelen voor volwasseneneducatie, inburgeringvoorzieningen en re-integratie gebundeld zijn)

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);

Wet op de jeugdzorg

Trends bij overheid: bezuinigingen en uitbreiding taken

De budgettaire beperkingen van de overheid blijven groot. De bezuinigingen die hiervan het gevolg zijn raken nagenoeg alle welzijnsvoorzieningen en zetten de omvang en de kwaliteit van die voorzieningen niet alleen onder druk maar bieden ook kansen voor innovatie. Zo vragen bijvoorbeeld bezuinigingen in de AWBZ van gemeenten, zorgaanbieders en welzijnsorganisaties om een creatieve aanpak voor mensen die lichte vormen van ondersteuning en zorg hebben. Daarnaast zien we de trend dat de lokale overheid steeds meer verantwoordelijkheid krijgt voor het oplossen van sociale problemen met de bijbehorende financiële risico's.

2.2 Ontwikkelingen kenmerkend voor Epe

Verjonging en vergrijzing

Een belangrijk thema is "verjonging en vergrijzing". Net als de landelijke ontwikkeling heeft Epe te maken met vergrijzing. Epe zal met een sterkere vergrijzing te maken krijgen (o.a. door vertrek jongeren, vestigen van ouderen). Per 1-1-2009 is 19% van de bevolking 65 jaar of ouder. Op basis van prognoses wordt aangenomen dat dit aantal in 2020 is opgelopen tot zo'n 25% van de bevolking. Het gaat hierbij om een toename van 32%. Ter vergelijking: de prognose voor het aantal 65+-ers in 2020 in de Stedendriehoek is 22%. Er komen meer verzoeken om ondersteuning van ouderen om zelfredzaam te kunnen blijven.

Het behouden van jongeren is dan ook een belangrijke taak om de leefkwaliteit op peil te houden. Veel jongeren trekken tijdens of na hun (hogere) opleiding weg uit Epe. Dit levert een extra effect op in de leeftijdsopbouw in Epe.

Daarnaast moet ook rekening gehouden worden met de invloed van de veranderingen in de samenlevingsopbouw als gevolg van individualisering, arbeidsparticipatie, huishoudensamenstelling.

Veranderende bevolkingssamenstelling

De ontwikkeling van optredende vergrijzing vindt ook in Epe plaats. Uit onderzoek blijkt dat vanaf 75 jaar de hulpvraag toeneemt. Veel mensen van 80 jaar en ouder kunnen niet alle dagelijkse noodzakelijke handelingen meer verrichten. De demografische ontwikkelingen wijzen op een sterke stijging van het aantal ouderen en een ontgroening van de samenleving. De bestaande ontwikkeling van ontgroening is moeilijk te beïnvloeden. Om de vitaliteit in de samenleving te houden dienen er wel acties ondernomen te worden. Accenten liggen daarbij in belangrijke mate op wonen (aantrekkelijk zijn voor starters en ouderen) en werkgelegenheid (profiel kiezen, bijv. zorg- en dienstverlening). Daarnaast krijgt de gemeente Epe, evenals een groot aantal andere gemeenten te maken met een bevolkingsdaling. De Raad voor het openbaar bestuur en de Raad voor de financiële verhoudingen (adviesorganen voor regering en parlement) hebben een onderzoek gedaan en geven voor Epe aan dat de daling van de bevolkingsomvang van Epe in de periode tot 2025 tot 5% kan bedragen.

Participatie- en organisatiegraad

De participatie- en organisatiegraad van de bevolking is over het algemeen goed te noemen. Oudere generaties hebben veel sociale verbanden en zijn actief in het verenigingsleven maar dat geldt vooral voor hen die opgegroeid zijn in Epe. Voor mensen die op latere leeftijd in Epe zijn komen wonen, zijn deze verbanden minder vanzelfsprekend. Contacten tussen generaties zijn niet vanzelfsprekend; hier speelt ook het punt van verkeerde beeldvorming en gebrek aan respect. Overigens geldt dit naar beide kanten toe.

Maatschappelijke organisaties maken zich zorgen over het verminderen van de sociale samenhang, met name in de kernen Epe en Vaassen. Een verdere afname kan een risico in zich hebben. Door schaalvergroting verdwijnt het kleine, de zorg en ondersteuning die om de hoek geleverd wordt.

Aandacht voor participatie en betrokkenheid van bewoners bij hun eigen woon- en leefomgeving blijft van belang, ook in het licht bezien van de leefbaarheid en de veiligheid.

Afname van de sociale samenhang heeft consequenties voor de inwoners die beperkt zijn in hun mobiliteit en zelfredzaamheid en daarnaast wordt een toename van onveiligheidsgevoelens verwacht. In dit kader is een wijkgerichte benadering wenselijk. Ook het vrijwilligerswerk speelt in dit verband een rol. Het heeft een belangrijke rol bij het in stand houden van het voorzieningenniveau.

Samenstelling bevolking

De verscheidenheid in de samenstelling van de bevolking van de vier dorpskernen is een belangrijk kenmerk van deze gemeente. De twee kleine kernen Ernst en Oene hebben over het algemeen autochtone inwoners. In de twee grotere kernen Epe en Vaassen is dit minder het geval.

Ongeveer 10% van de huizen die in 2008 van eigenaar verwisselden zijn gekocht door mensen die niet uit de regio afkomstig zijn. In de kernen Epe en Vaassen woont een redelijke groep mensen van Turkse afkomst. Mensen van Molukse afkomst wonen voornamelijk in de wijk Berkenoord 2 in Vaassen. Ook de hiervoor al aangegeven veranderingen in de samenlevingsopbouw spelen een rol. Diversiteit (toenemend) is een belangrijk item bij beleidsontwikkeling en –uitvoering. Steeds meer zullen we ons bewust moeten zijn van de verschillende leefstijlen en behoeften van mensen om daarop goed aan te kunnen sluiten. Flexibiliteit is van belang.

Maatschappelijke achterstanden

In Epe is geen sprake van grote maatschappelijke achterstanden, er zijn geen grote sociale tegenstellingen. Wel zien mensen een verharding optreden in Epe. Burgers hebben sneller onderling conflicten. De meeste problematiek is redelijk overzichtelijk ook qua omvang. Dit betekent niet dat het altijd eenvoudig op te lossen is. Qua inkomen per hoofd van de bevolking is Epe een doorsnee gemeente. Het percentage werklozen is bijna 4% (3,8% per 1-1-2008). Het landelijk percentage ligt per die datum ook rond de 4%.

Een klein deel van de Eper bevolking heeft structureel zorg nodig. Omdat familieverbanden veranderen, valt soms vanzelfsprekende zorg weg.

Ligging

De gemeente Epe ligt redelijk centraal in Nederland en in de buurt van de grote steden Apeldoorn, Deventer en Zwolle. Vele (zeer) specifieke voorzieningen bevinden zich in die steden. Epe is goed bereikbaar via de snelwegen A 28 en A 50. De gemeente Epe maakt deel uit van de regio Stedendriehoek⁴.

Leefbaarheid

Bij leefbaarheid denken we vooral aan de voorzieningen in de wijk, de kwaliteit van de woonomgeving en de onderlinge contacten tussen de bewoners. Maatschappelijke organisaties geven het belang aan van laagdrempelige voorzieningen in de buurt. Daarbij kunnen bestaande accommodaties beter benut worden. Bij leefbaarheid gaat het ook om preventie van criminaliteit, overlast en (on)veiligheidsgevoelens van de bewoners. In vergelijking met de grote steden lijkt de leefbaarheid in het landelijk gebied vrij probleemloos. Op het gebied van de bevolkingssamenstelling en de arbeidsmarkt doen zich echter ontwikkelingen voor die invloed kunnen hebben op de sociale kwaliteit. Er moet gezocht worden naar alternatieven voor de terugval in agrarische werkgelegenheid door veranderingen in de landbouw. Daarnaast blijken veel jongeren weg te trekken uit Epe omdat er geen hogere opleidingen in Epe zijn. Naast lokaal beleid voorziet ook provinciaal beleid in een aanpak van genoemde ontwikkelingen.

3 Visie: waar zet Epe op in?

3.1 Zelforganiserend vermogen⁵

Alle onderdelen van het sociaal beleid zijn er op gericht het zelforganiserend vermogen van burgers en hun omgeving te versterken. Bij zelforganiserend vermogen hebben we het niet alleen over de manier waarop iemand zichzelf goed kan redden maar ook over de manier waarom mensen hun netwerken kunnen mobiliseren. Die netwerken zijn te vinden in de omgeving van familie en vrienden maar als het goed is ook in de straat en de buurt en bij laagdrempelige voorzieningen zoals bijvoorbeeld sportverenigingen, een buurthuis, klussendienst, jeugdsoos en muziekverenigingen.

De sociale opgave is breed en laat zich niet vangen in een paar begrippen. Toch doen we een poging om de sociale agenda door middel van een aantal basisbegrippen toegankelijk en overzichtelijk te maken. Via de driedeling leefbaar, ondersteuning en zorg laten we zien hoe het zelforganiserend vermogen voor verschillende groepen burgers er uit ziet.

⁴ De stedendriehoek is een samenwerkingsverband van zeven gemeenten: Apeldoorn, Deventer, Brummen, Epe, Lochem, Voorst, Zutphen.

⁵ In dit beleidsdocument gaan we er van uit van de Eper bevolking 85% zichzelf prima redt, dat 10% zelfstandig is met gerichte (tijdelijke) ondersteuning en dat 5% van de bevolking structurele zorg nodig heeft. Deze percentages kunnen per onderwerp (bijvoorbeeld onderwijs, arbeid, gezondheid) verschillen en ook per doelgroep (bijvoorbeeld jongeren, volwassenen, ouderen). De percentages geven vooral de denkrichting aan, niet per se de exacte getallen. In de piramide aan het einde van dit hoofdstuk is de verdeling verder uitgewerkt.

Leefbaar

Het overgrote deel van de mensen is in staat het eigen leven goed te organiseren met behulp van eigen talenten en de beschikbare netwerken. Vaak gaat het om zo'n 85% van de mensen. Zo ondervindt het overgrote deel van de ouders geen grote problemen tijdens de opvoeding. Dat geldt ook voor het grootste gedeelte van de kinderen en jongeren. School, werk, zorg, opvoeding, sociaal netwerk en vrije tijd maken onderdeel uit van het dagelijks leven en leveren geen grote problemen op. Dagelijkse problemen worden zelf, vanuit informele netwerken of in de buurt opgelost. De aanwezige sociale infrastructuur⁶ ondersteunt die zelfstandigheid.

Mensen met wie het goed gaat zijn in staat anderen die ondersteuning of zorg nodig hebben een handje te helpen. Het zijn de mensen die als vrijwilliger of buurtbewoner actief zijn en hun kennis en netwerken kunnen inzetten ter ondersteuning van mensen die dat nodig hebben.

Voor het thema leefbaar is doelgroepenbeleid weinig relevant. Het accent ligt veel eerder op gebiedsgericht werken. Tussen de vier kernen in de gemeente Epe bestaan verschillen in onder meer samenstelling en cultuur. De inzet van voorzieningen moet hierop afgestemd zijn. Een basisaanbod kan dus per kern verschillen.

Een prettige leefomgeving nodigt uit tot ontmoeting en helpt om de sociale verbanden tussen mensen te versterken. Bij een prettige leefomgeving hebben we het onder andere over de manier waarop buurten zijn ingericht, de manier waarop de verkeersveiligheid is geregeld, of er voldoende ruimte is om te spelen en of de buitenruimte aantrekkelijk is. Ook (sociale) veiligheid speelt een belangrijke rol bij het realiseren van een leefbare buurt.

Ondersteuning

Naast deze brede groep van 85% is er een groep van zo'n 10% die er tijdelijk niet in slaagt het eigen leven goed op de rit te houden. Deze groep heeft tijdelijk extra ondersteuning nodig. Hierbij valt te denken aan de aandacht voor mensen die in een sociaal isolement raken. Een ander voorbeeld is het tegengaan van schoolverzuim en schooluitval of het organiseren van re-integratietrajecten voor mensen zonder baan. De interventies zijn erop gericht de zelfstandigheid te herstellen. Omdat het gaat om tijdelijke problemen of om problemen op één terrein (bijvoorbeeld op het gebied van inkomen, zorg of werk) is het mogelijk het zelforganiserend vermogen weer te herstellen. Alle inzet is hier op gericht. Denk hierbij bijvoorbeeld ook aan diensten als maaltijdvoorziening, regiotaxi en alarmering voor ouderen. Met behulp van deze diensten zijn zij in staat zelfstandig te functioneren. Naast het versterken van de persoon om wie het gaat, zijn de interventies ook gericht op het ondersteunen van het netwerk om deze persoon. Schooluitval los je niet op door alleen de jongere aan te spreken. Ook de ouders, vrienden en school spelen hierin een belangrijke rol. Door bijvoorbeeld de ouders te ondersteunen bij de opvoeding, kunnen zij meer betekenen voor hun kind. Een multidisciplinaire aanpak door maatschappelijke organisaties en een goede samenwerking in de keten zijn belangrijke uitgangspunten.

Zorg⁷

Een kleine groep mensen (zo'n 5%) heeft structurele en intensieve zorg nodig. Hun problemen zijn complex en langdurig van aard. Zonder deze zorg 'zakken zij door het ijs'. Hier hebben we het duidelijk over het vangnet. Vaak spelen er ook meerdere problemen tegelijk. Denk dan bijvoorbeeld aan intensieve zorg voor ouderen, mensen met een psychiatrische stoornis, verslaafden, daklozen en mensen met een ernstige beperking. Ook mensen zonder perspectief op betaalde arbeid vallen in deze groep. Mensen doen een beroep op voorzieningen die door verschillende organisaties en financiers geleverd worden. Het gaat bijvoorbeeld om voorzieningen uit de Wmo, de WWB, de AWBZ en de zorgverzekering. Onderlinge afstemming van verschillende ketens is hierbij van belang.

⁶ De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, adviesorgaan van de regering, definieert de sociale infrastructuur als volgt: Het geheel van organisaties, diensten, voorzieningen en betrekkingen die het mogelijk maken dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden (buurten en groepen, netwerken, huishoudens) kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving. Kernfuncties hierin zijn het bevorderen van participatie van individuele burgers en het versterken van de sociale cohesie (de samenhang tussen individuen en groepen). Het primaire doel is het mensen mogelijk te maken op een voor hen zinvolle en voor de maatschappij positieve manier te participeren. De sociale infrastructuur is er voor iedereen.

⁷ In deze nota hanteren we het begrip zorg heel breed. Alle inspanningen die overheid en organisaties leveren voor mensen die op meerdere levensgebieden forse problemen hebben, vallen hieronder. Het kan gaan om gezondheid, maar ook om inkomen en sociale problematiek. Het gaat om de vangnetfunctie.

De gemeente heeft vaak niet over alle onderdelen van de keten(s) zeggenschap maar speelt altijd een rol in de verbinding met welzijnsvoorzieningen, Wmo-voorzieningen en WWB-taken. Hoewel het gaat om een zeer kwetsbare groep, is ook hier de blik gericht op participatie en het ondersteunen van het zelforganiserend vermogen. Mensen met een flinke beperking kunnen ook heel goed in staat zijn hun sociale netwerk in te zetten en waar mogelijk zoveel mogelijk mee te doen aan het dagelijks leven. Waar nodig kan dit sociale netwerk ook verder versterkt worden. Buurtgenoten, familie en vrijwilligers kunnen actief betrokken worden bij de ondersteuning. Daarnaast zijn ook voor deze groep collectieve voorzieningen een waardevolle aanvulling op de zorg die geleverd wordt. Denk bijvoorbeeld aan maatjesprojecten, klussendiensten, ontmoetingsactiviteiten en mantelzorgondersteuning.

Ook bij dit thema is het belangrijk om ook de fysieke omgeving waarin mensen leven aandacht te geven. Dan gaat het bijvoorbeeld om combinaties van wonen met zorg en welzijn. Ook vervoer op maat en de mogelijkheid om zo zelfstandig mogelijk van de openbare ruimte gebruik te maken is voor mensen die op zorg aangewezen zijn van belang.

3.2 Combinatie van beleidsthema's en de mate van zelforganiserend vermogen

Op het terrein van sociaal beleid spelen veel thema's die van belang zijn voor de sociale kwaliteit van Epe. We hebben het dan over thema's op de terreinen van wonen, zorg, welzijn, sport, cultuur, onderwijs, (sociale) veiligheid en (toeleiding tot) werk. Uitwerking daarvan vindt plaats in verschillende beleidsnotities zoals bijvoorbeeld het Wmo-beleid, het jeugdbeleid en het cultuurbeleid⁸. Op deze plaats laten we zien hoe de onderlinge samenhang van de verschillende thema's eruit ziet. We gaan hierbij uit van een drietal hoofdthema's uitgewerkt naar deelthema's.

Leefbaar

Leefbare omgeving Faciliteren dat mensen in een prettige en veilige omgeving wonen met voldoende voorzieningen.

(In)formele netwerken Mensen faciliteren bij het onderhouden en scheppen van netwerken.
Faciliteren van persoonlijke ontwikkeling (waaronder sport, vrije tijd, cultuur)

Ondersteuning

Opvoeden / opgroeien Ondersteuning bij problemen met opgroeien en opvoeden

Maatschappelijke participatie Mensen op weg helpen bij het vinden van werk, het leren van de taal en het inburgeren in de Nederlandse samenleving.
Het beperken of wegnemen van sociale problematiek via ketenaanpak (overlast, schulden, sociaal isolement).
Bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer (mobiliteit, toegankelijkheid van voorzieningen).

Zorg

Kwetsbaarheid / zelfredzaamheid Gerichte interventies voor mensen die structureel niet (meer) voor zichzelf kunnen zorgen (wegens ouderdom, ziekte, beperking of inkomen).

3.3 Soorten voorzieningen

Bij de verschillende niveaus van zelforganiserend vermogen horen verschillende type voorzieningen.

Leefbaar (85%): het zelforganiserend vermogen van mensen is groot; nadruk op collectieve voorzieningen

Bij het basisniveau regelen burgers het meeste zelf en onderling. De gemeente en maatschappelijke organisaties treden hier vooral faciliterend op.

⁸ Een volledige opsomming van het onderliggend beleid staat in bijlage 4

Denk bijvoorbeeld aan het inrichten van speelvoorzieningen, het ondersteunen van het vrijwilligerswerk, het in stand houden van basisvoorzieningen en accommodaties.

Ondersteuning (10%): het zelforganiserend vermogen van mensen is tijdelijk en/of op onderdelen minder groot; nadruk op een combinatie van collectieve voorzieningen aangevuld met individuele voorzieningen

Bij het niveau ondersteuning zijn de interventies gericht. Nog steeds hebben burgers hier een belangrijke rol. De grote groep uit de categorie leefbaar kan iets betekenen voor mensen die tijdelijk in de problemen zitten. Maar ook de mensen zelf die een probleem hebben, nemen initiatief om iets aan hun positie te veranderen. Gemeente en maatschappelijke organisaties ondersteunen hierin gericht. Denk bijvoorbeeld aan trajecten inburgering, schuldhulpverlening, zorgadviesteams (onderwijs), mantelzorgondersteuning en diensten die het zelfstandig wonen van ouderen ondersteunen. De gemeente maakt prestatieafspraken met gesubsidieerde organisaties over te bereiken doelstellingen.

Zorg (5%): het zelforganiserend vermogen is beperkt; nadruk op individuele voorzieningen aangevuld met collectieve voorzieningen

In het derde niveau, de zorg, zijn de interventies niet vrijblijvend. Gemeente en maatschappelijke organisaties bieden gerichte interventies. De rol van burgers is hier weliswaar kleiner maar nog steeds van groot belang omdat we ook bij deze doelgroep uitgaan van de dingen die mensen *wel* kunnen. De gemeente maakt prestatieafspraken met gesubsidieerde organisaties over te bereiken doelstellingen.

Een voorbeeld ter verduidelijking: een oudere mevrouw met ernstige reuma heeft veel ondersteuning nodig in haar dagelijks leven. Vroeger was ze een enthousiast handwerkster. Zelf handwerken gaat niet meer, maar haar kennis op anderen overbrengen lukt nog prima. Samen met een activiteitenbegeleider geeft ze handwerklessen aan een activiteitengroep in het verzorgingshuis.

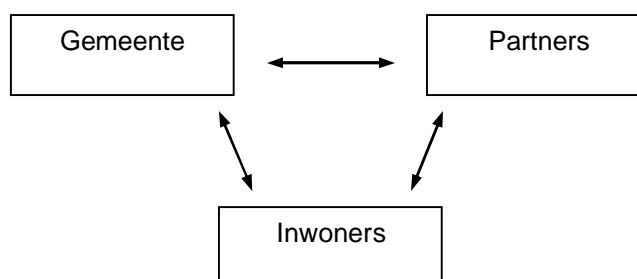
3.4 Rollen en verantwoordelijkheden in het sociale domein

Niet alleen de inhoudelijke thema's bepalen de sociale agenda maar ook het 'spel' is belangrijk. Daarbij gaat het om de vraag welke partij welke verantwoordelijkheid heeft en hoe die zich tot elkaar verhouden. Op lokaal niveau spelen veel vraagstukken waarin de gemeente een verantwoordelijkheid heeft. In Epe wordt steeds vaker de wijk- of buurtgerichte aanpak gebruikt om nog dichter bij de leefwereld van mensen te komen.

3.4.1 Samenspel

Voor de gemeente en organisaties ligt er een taak om de lokale gemeenschap te faciliteren. Dat betekent goed kijken naar wat mensen nodig hebben om hun eigen leven te organiseren en om samen goed te kunnen leven. Van burgers wordt een bijdrage aan de samenleving verwacht. Zij zijn aan zet in hun gemeenschap. Als het goed gaat met mensen past een bescheiden rol voor de gemeente. Waar het gaat om mensen met problemen zal de overheid actiever optreden: zorg en ondersteuning voor diegenen die niet mee kunnen doen.

Onderstaande figuur heeft betrekking op de samenwerking tussen gemeente, partners en inwoners.



Uitgangspunt is samenwerking op gelijkwaardig niveau en erkenning van onderlinge afhankelijkheid. De partners betreffen een breed scala aan maatschappelijke organisaties en professionals die taken uitvoeren op de verschillende thema's van sociaal beleid.

De driehoek gemeente, maatschappelijke organisatie en burger wordt op elk niveau van het zelforganiserend vermogen van burgers (leefbaar, ondersteunen, zorg) op een andere manier ingericht. Dit is ook terug te zien in het type voorziening dat wordt ingezet.

De taak van de gemeente is het vervullen van een regierol. Dat houdt in dat de gemeente stimuleert, faciliteert, organiseert, partners en inwoners aanspreekt op hun verantwoordelijkheden, processen stroomlijnt en aanzet tot afstemming tussen betrokkenen. Daarbij wordt er beleidgestuurd gewerkt. In deze werkwijze wordt vooraf bepaald welke doelen en resultaten er behaald dienen te worden, en welke activiteiten en producten dat weten te realiseren. Dit in overleg met burgers en het werkveld.

Niet langer de overheid staat centraal, maar de burger. Dat vraagt om een nieuwe oriëntatie op sociale cohesie en vooral op de methodieken en aanpakken die daaraan bijdragen. Het gaat niet langer om de opdrachtgever, maar veel meer om de burger en om de manier waarop die de regie op het eigen bestaan, ook in sociaal opzicht kan houden of terugwinnen. Die brede nieuwe oriëntatie leidt tot nieuwe taken voor onder andere het welzijnswerk. Het gaat om arrangementen die integraal zijn. De behoefte van burgers zijn niet georganiseerd in de huidige verkokerde georganiseerde werksoorten, maar in vraagstukken, die alleen door een integrale aanpak tot stand kunnen worden gebracht. Voorbeelden: centra voor jeugd en gezin, brede scholen, maar ook wonen, welzijn, zorgtrajecten. Er zijn nieuwe arrangementen nodig die meer gericht zijn op behoud en verwerving van zelfstandigheid, op de beweging die de burger kiest en gebruikt. Het gaat inhoudelijk om de ontwikkeling van nieuwe arrangementen voor burgers; een ander aanbod vanuit andere doelstellingen. Die innovatie dient systematisch te worden opgepakt en kan alleen ontstaan in nieuwe verhoudingen; het welzijnswerk als partner van onderwijs, van zorgaanbieders, van woningbouwcorporaties. Welzijnsorganisaties moeten de slag maken naar algemene instellingen, waarin niet een versnipperde, maar juist een integrale aanpak centraal staat. De welzijnsorganisatie van de toekomst heeft daarnaast haar voelhorens in de samenleving (wijken en buurten) en streeft naar samenwerking met alle relevante stakeholders op dat lokale niveau.

Om doelen en effecten te behalen zullen gelden ingezet moeten worden. De gemeente doet dit veelal in de vorm van een subsidie. De inzet van gemeentelijke gelden dient een algemeen belang. Grotendeels gaan deze gelden naar activiteiten die preventief gericht zijn. Een aspect daarvan is het signaleren van ontwikkelingen, risicosituaties. Samenhang met voorzieningen die een behandelend karakter hebben is nodig. In het jeugd- en ouderenbeleid vindt dit reeds plaats. Voor diverse doelgroepen in de samenleving zijn aparte financieringsstromen, bijvoorbeeld de AWBZ voor de zorg. De gemeente hanteert als uitgangspunt niet in te springen bij hiaten of tekorten die ontstaan als gevolg van ingrepen in deze financieringsstromen.

3.4.2 De rollen

Regierol gemeente

Een regierol van de gemeente vraagt om het aanbrenge van sturing, met name gericht op samenhang en afstemming. Hiervoor moeten heldere kaders geschapen worden. De kern hiervan is dat er beleidgestuurd en vraaggericht gewerkt gaat worden. Vooraf worden de te behalen resultaten en effecten beschreven en doelen bepaald. Dit vormt het uitgangspunt voor organisaties om een aanbod te formuleren.

Rol maatschappelijke organisaties

De uitvoering van de activiteiten/producten/taken vindt zoveel mogelijk plaats door organisaties met professionals of vrijwilligersorganisaties. De rol van maatschappelijke organisaties kan verschillen. Soms ligt het accent op aanjagen en stimuleren van initiatieven van burgers; soms ligt het accent op het uitvoeren van een professioneel aanbod. Combinaties van deze rollen zijn uiteraard mogelijk.

- Met name de professionele maatschappelijke organisaties op het gebied van welzijn hebben de rol van *aanjager*. In de rol van aanjager zoeken deze organisaties actief de klantvraag op en maken een analyse van de vraag. Deze wordt gevolgd door een aanbod dat er zoveel mogelijk op gericht is om de kracht in de samenleving aan te boren. Processen aanzwengelen en mensen in beweging brengen. Na een bepaalde periode neemt de professional weer afstand. Ofwel omdat het vraagstuk is opgelost, ofwel omdat de gemeenschap zelf in staat is het probleem op te lossen ofwel omdat de vraag door reguliere voorzieningen of de markt wordt opgepakt.
- Organisaties op het gebied van onderwijs, gezondheid/zorg, arbeid/inburgering en cultuureducatie leveren een professioneel aanbod gericht op hun doelgroepen.

- Naast de professionele organisaties spelen ook vrijwilligersorganisaties een belangrijke rol bij de uitvoering van allerlei activiteiten. Hier is sprake van een grote diversiteit; zowel wat betreft doelgroep, activiteiten en aanpak.

Om hun rol goed te kunnen spelen, hebben organisaties ruimte nodig om te kunnen ondernemen. Vanuit de regierol zorgt de gemeente voor overzicht en afstemming tussen partijen.

Samenwerking maatschappelijke organisaties

Binnen het sociaal beleid is behoefte aan een goede rolverdeling tussen de uitvoerende partijen. De komende tijd zal moeten worden benut voor de ontwikkeling van een inhoudelijke samenhangende sociale infrastructuur, waarin alle uitvoerende partijen werken en hun inzet op elkaar afstemmen. Het organiseren van netwerken van partijen is daar een onderdeel van. Het gaat daarbij om samenwerking en samenhang tussen organisaties met een verwant aanbod, maar ook om samenwerking en samenhang gericht op een opeenvolgend aanbod (ook wel ketenbenadering genoemd). Een integrale benadering wordt gestimuleerd. In deze netwerken zijn organisaties betrokken die een subsidierelatie met de gemeente hebben en organisaties met een andere financieringsstructuur (bijv. via zorgverzekeraar, provincie).

Rol burgers

In het dagelijks leven, in de buurt, past een actieve rol van bewoners. Zij vormen het fundament voor een leefbare buurt. Met name op het domein van leefbaar (85% van de mensen organiseert zijn eigen leven) stimuleert de gemeente initiatieven van burgers. Een gemeente die durft, wil en kan investeren in de (sociale) toekomst van haar gemeenschap kan op waardering betrokkenheid en inzet van haar burgers rekenen.

3.5 Samenvattend

In de volgende piramide hebben we de drie niveaus van het zelforganiserend vermogen, de thema's van de sociale agenda en de inzet van voorzieningen aan elkaar gekoppeld. Op het niveau van leefbaar investeert de gemeente in veel basisvoorzieningen voor een hele grote doelgroep. Op het niveau van ondersteuning en zorg levert de gemeente maatwerk voor een beperkte groep.

In de piramide ziet dat er als volgt uit:



4 Sociale agenda

In dit hoofdstuk vertalen we de visie naar ambities op het niveau van leefbaar, ondersteuning en zorg. De drie paragrafen hebben dezelfde opbouw.

Eerst zetten we de ambitie kort en krachtig neer, vervolgens geven we een toelichting op de ambitie en tot slot vertalen we deze in een aantal speerpunten voor de komende jaren. De speerpunten verwijzen naar onderliggend beleid in de gemeente Epe. Daarbij laten we ook zien waar de raakvlakken tussen het sociaal beleid en bijvoorbeeld veiligheid, ruimtelijke ordening en wonen liggen.

4.1 Leefbaar

Ambitie

In Epe wonen mensen in een voor hen prettige en veilige leefomgeving. De informele relaties zijn krachtig, de algemene basisvoorzieningen zijn aanwezig en het zelforganiserend vermogen van mensen is hoog.

Van een leefbare (woon)omgeving is sprake als er een optimale relatie bestaat tussen de mens en zijn leefomgeving. Dan gaat het om basisvoorzieningen, sociale veiligheid, kwaliteit van de openbare ruimte en contacten in de buurt. Door wijk- en buurtgericht werken is het mogelijk maatwerk te leveren.

Het gaat om gemeenschappen van mensen. Hoe die gemeenschappen er uitzien kan wisselen. Dat kan de buurt, de wijk, de straat of de familie zijn. Altijd gaat het om een omgeving waar iemand zich prettig voelt en voor anderen en zichzelf zorgt. Het vraagt een vanzelfsprekendheid van mensen om zich in te zetten voor hun omgeving. Er is solidariteit tussen de generaties.

Naast een leefbare woonomgeving bepalen ook de netwerken van mensen een rol bij het thema leefbaar. Dan gaat het om formele en informele netwerken en relaties gericht op sociaal contact en persoonlijke ontplooiing zoals het verenigingsleven, de kerk, vrijwilligerswerk, relaties met vrienden en familie, (cursus)aanbod op het gebied van cultuur en vrije tijd en sociaal-culturele activiteiten gericht op ontmoeting en ontplooiing.

Epe is een gemeenschap waar met name de betrokkenheid van ouderen bij hun omgeving hoog is. Dit is een verworvenheid die Epe graag wil behouden. De komende jaren is het de uitdaging om de bestaande betrokkenheid in stand te houden en tegelijkertijd op zoek te gaan naar andere vormen van betrokkenheid in de buurt die jongere generaties aanspreken en die ook aansprekend zijn voor mensen die op latere leeftijd in Epe zijn komen wonen. Hiervoor zijn nieuwe methodieken nodig die aansprekend zijn voor jongere generaties.

Faciliteren van mensen zodat zij betrokken zijn bij hun omgeving is het kernwoord. Dit kan gaan om minimale interventies van gemeente en/of maatschappelijke organisaties. Denk bijvoorbeeld aan het beschikbaar stellen van accommodaties voor ontmoeting, het op gang helpen van een bewonersorganisatie of het helpen organiseren van sociaal-cultureel aanbod voor ouderen. Faciliteren veronderstelt dat gemeente en maatschappelijke organisaties bewoners nadrukkelijk uitnodigen om zelf initiatief te nemen. Activiteiten gericht op ontmoeting en sociale samenhang zijn prima door mensen zelf op te zetten en uit te voeren.

Faciliteren is om twee redenen van belang:

- Mensen met een groot zelforganiserend vermogen hebben de gemeenschap veel te bieden. Zij kunnen iets betekenen voor andere mensen, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk, door contact te leggen, door in hun buurt activiteiten te ondernemen, door mantelzorger te zijn.
- Investeren in een sterk sociaal netwerk, onderdeel zijn van een gemeenschap, loont. Wie stevig verankerd is in zijn omgeving zal op het moment dat het nodig is ook kunnen 'profiteren' van deze omgeving. Door te investeren in de gemeenschap verminder je je kwetsbaarheid / of stel je deze uit.

4.1.1 Leefomgeving

Sociale infrastructuur van hoge kwaliteit

- Gebiedsgericht werken met maatwerk aan voorzieningen per kern. Laagdrempelig en in de buurt. Dat zijn twee voorwaarden waar basisvoorzieningen aan moeten voldoen. Het basisaanbod wordt behouden en zonodig versterkt. In de dorpsvisies komt dit onderwerp terug.
- Accommodaties voor ontmoeting. Hiervoor kunnen zoveel mogelijk accommodaties die al aanwezig zijn en natuurlijke plekken van samenkomst (buurthuizen, scholen, sportkantines) benut worden en/of geschikt gemaakt worden. De inloopfunctie is een centrale kern hierin. Dit moet een informeel karakter hebben, niet te veel regelen of organiseren.
- Sport-, cultuurvoorzieningen en brede scholen. In alle gevallen zijn er mogelijkheden om de verbinding met welzijnstaken als ontmoeting, educatie en ontplooiing te maken. Een voorbeeld hiervan is de cultuurmakelaar die op basisscholen kinderen in contact brengt met verschillende vormen van cultuur. Een ander voorbeeld is de Eper Gemeentewoning van waar organisaties voor welzijn en cultuur hun aanbod gestalte geven.

Levensloopbestendige woonomgeving

- Wonen en woonomgeving aantrekkelijk voor ouderen en mensen met een beperking
- Openbare ruimte toegankelijk voor ouderen en minder validen

Aantrekkelijke openbare ruimte

- Openbaar groen en straten worden onderhouden

Veilige leefomgeving

- Een sociaal veilige omgeving in alle wijken
- Inzetten op de preventie van criminaliteit en het terugdringen van overlast
- Aandacht voor verkeer en verkeersveiligheid
- Uitvoering geven aan het veiligheidshuis ⁹

4.1.2 Netwerken

Sterke sociale samenhang

- Randvoorwaarden creëren op basis waarvan bewoners op wijkniveau het vanzelfsprekend vinden hun onderlinge betrokkenheid te versterken (bijvoorbeeld door bewoners te betrekken bij de inrichting van de openbare ruimte en het openbaar groen, de ondersteuning van bewonersorganisaties en het organiseren van ontmoetingsactiviteiten).
- Vrijwilligerswerk wordt gestimuleerd en ondersteund
- Vanzelfsprekend contact tussen generaties wordt gestimuleerd.

Investeren in gezonde leefstijl

- Het uitvoeren van preventieve zorg en gezondheidsvoorlichting
- Jeugdgezondheidszorg uitvoeren
- Inwoners worden gestimuleerd om te gaan sporten
- Eerstelijnsvoorzieningen zijn aanwezig (huisarts, tandarts, fysiotherapeut ed)

Informatie en advies

- Informatie en advies op het gebied van wonen, zorg en welzijn is beschikbaar evenals een uitgewerkte sociale kaart

Ontplooiing en ontmoeting

- Ondersteunen van vrijwilligersorganisatie, onder andere bij werven en behoud van vrijwilligers
- Aanbod activiteiten kunst en cultuur faciliteren (zoals bijvoorbeeld muziekonderwijs, cultuureducatie en bibliotheek)
- Aanbod sociaal culturele activiteiten faciliteren
- Stimuleren van vrijwilligerswerk

⁹ Een veiligheidshuis is een regionaal samenwerkingsverband tussen verschillende veiligheidspartners gericht op een integrale, probleemgerichte aanpak om de objectieve en subjectieve sociale veiligheid te bevorderen

4.2 Ondersteuning

Ambitie

In Epe blijven mensen participeren in de lokale samenleving doordat ze ondersteund worden op het gebied van werk, inkomen, opvoeding, inburgering en sociale problematiek.

Niet iedereen deelt in de welvaart. De kloof tussen mensen met wie het wel en niet goed gaat, wordt groter. Vaak door een combinatie van problemen (schulden, werk, sociale problemen, opvoedproblemen en dergelijke).

Inzet is om mensen die (tijdelijk) in de problemen komen te ondersteunen zodat zij deel uit blijven maken van de gemeenschap waarin zij leven en/of weer deel van deze gemeenschap gaan uitmaken. We denken we bijvoorbeeld aan ouders met opvoedproblemen, kinderen en jongeren, mensen met financiële problemen en mensen met een beperking. Daarnaast wordt een belangrijke doelgroep gevormd door mensen die vanuit de bijstand op zoek zijn naar betaald werk en mensen die inburgeren en/of de Nederlandse taal leren.

Als meedoen niet vanzelf gaat hebben gemeente en/of organisaties de rol van actief ingrijpen, de boel weer op de rit krijgen, specifieke interventies, persoonlijke ondersteuning. Maatschappelijke organisaties hebben de rol van aanjager. Zij signaleren problemen, organiseren een aanpak zonder daarbij de regie over te nemen. Er wordt gericht gewerkt aan een oplossing waarna de organisatie zich weer terugtrekt en het initiatief bij de mensen legt.

Samenwerking tussen instellingen en organisaties is essentieel. Er kan samenhang en afstemming gerealiseerd worden. Dit is nodig mede gelet op de toenemende sociale problematiek.

Bij ondersteuning is het de kunst om:

- Snel en doortastend in te grijpen. Kleine problemen zijn makkelijker op te lossen dan grote problemen. Kijk daarbij altijd naar het probleem in de context (iemand met een huurschuld kan ook op andere levensterreinen problemen hebben)
- De ondersteuning zo te bieden dat deze op participatie is gericht. Dus liever een cursus administratie geven dan de formulieren door een ander laten invullen. Hierbij is het ook belangrijk om te kijken waar de kracht van mensen zit. Iemand die slecht in administratie is, kan een perfecte klusjesman of gesprekspartner zijn. Ook dit zijn aanknopingspunten voor participatie.

4.2.1 Opvoeden en opgroeien

Vroegtijdige signalering en aanpak van belemmeringen

- Er is een samenhangend en adequaat aanbod van op preventie gerichte ondersteuning bij opvoedproblematiek van ouder(s) en opgroeioproblematiek van jongeren.
- Er is een lokale infrastructuur waarin informatievoorziening, signalering, beoordeling en interventie samenhangend en sluitend zijn vormgegeven.
- Onderwijsachterstanden en schooluitval wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, aangepakt en waar mogelijk voorkomen.
- De school (van peuterspeelzaal tot middelbare school) wordt benut als vindplaats voor problemen bij opvoeden en opgroeien.

4.2.2 Maatschappelijke participatie

Financiële ondersteuning

- Uitvoeren regeling bijzondere bijstand
- Faciliteren schuldhulpverlening
- Uitvoeren regeling schoolfonds
- Uitvoeren "Meedoenregeling" voor deelname aan sociaal-maatschappelijke en sportieve activiteiten.

Begeleiden van werkzoekenden met bijstandsuitkering naar betaald werk

- Werkzoekende inwoners met een bijstandsuitkering ontvangen van de gemeente ondersteuning in de vorm van bemiddeling en scholing.
- Volwassenen die door omstandigheden niet in staat zijn deel te nemen aan het onderwijs gericht op een startkwalificatie, worden in staat gesteld sociale, educatieve of professionele zelfredzaamheid te vergroten, bijvoorbeeld in de vorm van volwasseneneducatie. Ook het uitvoering geven aan de Wsw¹⁰ valt hieronder.

Begeleiden bij inburgering

- Aan de inwoners voor wie inburgeringondersteuning noodzakelijk is, wordt een adequaat aanbod gedaan gericht op volwaardige participatie, taalbeheersing en kennis van de samenleving.

Ondersteuning van mantelzorgers

- Randvoorwaarden voor het goed functioneren van mantelzorgers (informatie en advies, contact en ondersteuning aan mantelzorgers)
- Bereik van mantelzorgers vergroten
- Ontlasten van mantelzorgers door het inzetten van respijtzorg

Voorzieningen gericht op zelfredzaamheid

- Voor ouderen en mensen met een beperking voorzieningen treffen om hun mobiliteit te behouden of te vergroten.
- Voorzieningen zijn toegankelijk waardoor deelname aan het maatschappelijk verkeer mogelijk is.
- Faciliteren van realisatie woonvoorzieningen
- Faciliteren van activiteitsaanbod

4.3 Zorg

Ambitie

In Epe kunnen mensen rekenen op zorg als meedoen aan de samenleving niet vanzelf gaat.

Er zijn groepen inwoners voor wie meedoen niet vanzelfsprekend is. Hun zelforganiserend vermogen is klein. Dit komt bijvoorbeeld omdat mensen niet in goede gezondheid verkeren of beperkingen hebben of omdat mensen niet in staat zijn de regie (volledig) zelf te dragen. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat ze beperkt zijn in mobiliteit, een verstandelijke of psychische beperking hebben, eenzaam zijn, ziek zijn en/of de taal en cultuur niet kennen.

Vermaatschappelijking van de zorg¹¹ leidt ertoe dat de gemeente wordt geconfronteerd met een steeds groter wordende groep mensen die zorgafhankelijk zijn, die zelfstandig wonen en gebruik maken van lokale voorzieningen zoals geschikte woningen, financiële bijstand, vervoersvoorzieningen en welzijnsvoorzieningen. Soms is de gemeente verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van de zorg. In andere gevallen heeft de gemeente een verantwoordelijkheid in de toeleiding naar zorg. Dat geldt bijvoorbeeld voor verslavingszorg en de zorg voor dak- en thuislozen. Die wordt gecoördineerd door de centrumgemeente Apeldoorn.

¹⁰ Vanaf 1 januari 2008 geldt de nieuwe Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Deze wet zorgt ervoor dat nog meer mensen met een Wsw-indicatie terecht komen op een plek die bij hen past. De Wsw maakt het mogelijk dat mensen die (begeleid) willen werken, dat ook daadwerkelijk kunnen doen in een zo normaal mogelijke arbeidsomgeving. Het gaat om mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische handicap, die op de Wsw zijn aangewezen om te kunnen werken.

¹¹ Vermaatschappelijking van de zorg gebruiken we als begrip om aan te geven dat steeds meer mensen zelfstandig of begeleid wonen in plaats van in een instelling voor gehandicaptenzorg, ouderenzorg of psychiatrische zorg te wonen.

4.3.1 Kwetsbaar

Hulp bij zelfstandig functioneren

- Voorzieningen voor mensen die, op grond van hun beperking of ouderdom, niet kunnen meedoen
- Faciliteren cliëntondersteuning voor kwetsbare groepen
- Opvang voor dak- en thuislozen
- Ondersteunen bij het opbouwen van een sociaal netwerk, gezondheid, inkomen en/of opvoeding
- Voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn zodat kwetsbare groepen met ondersteuning zelfstandig kunnen (blijven) wonen en/of dat mensen opnieuw in de samenleving kunnen meedoen¹².

Tegengaan van sociaal isolement

- Ouderen en mensen met een beperking gericht benaderen met een aanbod om sociaal isolement tegen te gaan.

4.4 Rollen en verantwoordelijkheden

Ambitie

Het realiseren van de sociale agenda krijgt vorm in een intensief samenspel tussen gemeente, maatschappelijke organisaties en burgers.

De sturing op de uitvoering van de sociale agenda is gericht op samenhang en afstemming. De gemeente Epe kan haar doelen alleen realiseren in een intensieve samenwerking met betrokken partijen. Dat zijn andere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers.

Regierol gemeente

- Beschrijven van beoogde effecten, doelen bepalen en deze vervolgens vertalen naar resultaatverwachtingen. De maatschappelijke organisaties formuleren daarop een passend aanbod.

Beleidgestuurde subsidiering

- Ontwerpen van nieuwe subsidieafspraken gebaseerd op beleidsdoelstellingen en uitgevoerd volgens de fasen van de beleidscyclus (visie, doelen, uitvoering, evaluatie).
- Via pilot leren en ontwikkelen van deze systematiek in nauw samenspel met de pilot-organisaties.

Gerichte koppeling beleid en praktijk

- Beleidscyclus als uitgangspunt bij dialoog maatschappelijke organisaties.
- Sociale agenda benutten als kapstok waardoor op veel beleidsterreinen direct uitvoeringsprogramma's gemaakt kunnen worden.

¹² Denk hierbij ook aan passende huisvesting voor mensen die tijdelijk in een instelling opgenomen geweest zijn en/of reïntegratietrajecten naar werk of dagbesteding

Bijlage 1: De sociale staat van Epe

Bevolking

Epe is een gemeente met afgerond 33.000 inwoners en bestaat uit de dorpen Emst, Epe, Oene en Vaassen. Daarnaast zijn binnen de gemeente Epe nog een aantal buurtschappen als Gortel, Wissel, Zuuk, Tongeren, Niersen en Vemde.

Aantal inwoners per 1 januari 2009

	Mannen	Vrouwen	Totaal
Epe	7.606	7.931	15.537
Vaassen	6.234	6.473	12.707
Emst	1.549	1.543	3.092
Oene	817	772	1.589
Totaal	16.206	16.719	32.925

Leeftijdsopbouw per 1 januari 2009

Leeftijd	Mannen	Vrouwen	Totaal	Percentage
0-14 jaar	2.932	2.731	5.663	17,2
15-24 jaar	1.804	1.682	3.486	10,6
25-44 jaar	3.819	3.740	7.559	23,0
45-64 jaar	4.937	4.972	9.909	30,0
65-79 jaar	2.173	2.531	4.704	14,3
80 jaar en ouder	541	1.063	1.604	4,9
Totaal	16.206	16.719	32.925	100,0

Werkloosheid januari 2008 (niet werkende werkzoekenden)

559 personen (= 3,8% van het aantal werkenden), waarvan 385 langer dan 1 jaar; totaal aantal werkenden (15-65 jaar) 14.300

Etniciteit in de gemeente Epe 1-1-2008

Aantal allochtonen	3.608
Percentage allochtonen van totale bevolking:	10,9%
Aantal niet-westerse allochtonen:	1.534
Percentage niet-westerse allochtonen van totale bevolking:	4,7 %

Woningvoorraad naar totaal en naar eigendomstype 1-1-2009

	absoluut	%		
	Totaal	Koop	Particulier	Sociale huur
Epe	13.384	69,9	2,1	28,0

Bijlage 2: Plaatsbepaling van het sociaal beleidskader

Toekomstvisie gemeente Epe	
De toekomstvisie wordt (met gebruik van het collegeakkoord) uitgewerkt in:	
Ruimtelijk structuurplan	Lokaal sociaal beleidskader

Beide kader stukken vinden hun vertaling in:

Programmabegroting				
De programmabegroting kent de volgende pijlers:				
Sociaal	Fysiek	Economie	Veiligheid	Organisatie

De pijlers zijn uitgewerkt in 11 programma's:

Pijler	Programma	Korte omschrijving
Sociaal	1. Opgroeien in Epe	Dit programma omvat de onderwerpen onderwijs en jeugd in brede zin. Het laatste betreft welzijnsaspecten zoals peuterspeelzaalwerk, voor- en vroegschoolse educatie, jeugd- en jongerenwerk en jeugdgezondheidszorg
	2. Actief in Epe	Dit programma omvat de onderwerpen welzijn (o.a. sociaal cultureel werk incl. ouderen- en minderhedenwerk, opbouwwerk, vrijwilligerswerk), sport en cultuur (o.a. bibliotheek, kunstzinnige vorming, amateurkunstbeoefening). Daarnaast valt ook het onderwerp accommodaties op de voorgenoemde terreinen onder dit programma
	3. Zorg en Opvang	Dit programma omvat de onderwerpen gezondheids-, verslavings- en ouderenzorg. T evens vallen hieronder het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking en het bieden van maatschappelijke opvang (WMO), het algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering van nieuwkomers/oudkomers

Pijler	Programma	Korte omschrijving
Fysiek	4. Ruimte en Wonen	Dit programma omvat de onderwerpen ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting
	5. Epe op orde	Dit programma omvat onderwerpen betreffende het beheer en onderhoud van dat deel van de openbare ruimte dat kan worden beschreven als de bovengrondse infrastructuur en toebehoren
	6. Duurzaamheid	Dit programma omvat de zorg voor het milieu, de belangrijkste onderwerpen zijn milieu, afvalverwijdering en de afvoer van overtollig regenwater en afvalwater
Economie	7. Bedrijvigheid	Dit programma omvat de onderwerpen lokale economie (waaronder werkgelegenheid en bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme
	8. Weer aan het werk	Dit programma omvat onderwerpen die samenhangen met de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand
Veiligheid	9. Leefbaar en veilig	Dit programma omvat de onderwerpen brandweer, politie, criminaliteit en overlast, leefbare en veilige leefomgeving. Het onderwerp integrale veiligheid valt ook onder dit programma
	10. Toezicht en handhaving	Dit programma omvat de onderwerpen controle op uitvoering en de handhaving van wet- en regelgeving en de algemeen plaatselijke verordening
Organisatie	11. Organisatie en bedrijfsvoering	Dit programma omvat de onderwerpen bestuur, griffie, personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, huisvesting, juridische zaken, communicatie en andere bedrijfsmiddelen zoals post, repro en facilitaire zaken

Bijlage 3: De relatie met de toekomstvisie en het collegeakkoord

Ook de toekomstvisie 2010 geeft richting aan het huidige sociaal beleid. In dit verband zijn van belang de thema's "verjonging en vergrijzing" en "voorzieningen en kernen". De kern hiervan is:

1. de huidige trend van vergrijzing actief bij stellen door te proberen de jongeren te behouden voor de Eper samenleving en zo mogelijk het aandeel te vergroten, ook een blijvende aandacht voor ouderen (doelgroepen jeugd en ouderen);
2. in elke kern een basisaanbod van voorzieningen realiseren, meer specifieke functies in de grote kernen Epe en Vaassen. Waar mogelijk combineren met recreatie en toerisme.

Wat willen we inhoudelijk anders in Epe, wat zien we, wat zijn de thema's voor de komende periode?

Het collegeprogramma

Het collegeprogramma geeft op hoofdlijnen de speerpunten in het Eper beleid aan voor de raadsperiode 2006-2010. Het sluit aan bij de wens van vele inwoners van Epe om het landschappelijke en dorps karakter van de gemeente te behouden. Belangrijke pijlers zijn daarbij: wonen en woonomgeving, het behoud van de leefbaarheid in de dorpen en wijken en van het platteland. Ook de vergrijzing vraagt om maatregelen. Steeds meer ouderen vragen om aangepaste woningen en hebben zorg en ondersteuning nodig. De aandacht voor de ouderen mag echter niet ten koste gaan van de jeugd. Daarnaast constateert het college dat er ook in Epe een groep mensen is die zich zelf niet kunnen redden en buiten de samenleving dreigt te vallen. Voor deze groep vormt de gemeente een vangnet. Mensen die geen werk hebben zullen worden begeleid naar werk. Voor mensen met een te grote afstand tot de arbeidsmarkt zal een activeringsbeleid worden ontwikkeld, om de kans op isolement te voorkomen of te verkleinen. Tot slot, is vrijwilligerswerk ook in Epe onmisbaar voor een leefbare samenleving. Epe kent nog een bloeiend verenigingsleven waarin vele vrijwilligers actief zijn. Het belang van vrijwilligerswerk zal de komende jaren alleen maar toenemen. Daarom wil het college het vrijwilligerswerk en mantelzorg blijven steunen.

Bijlage 4: Overzicht van thema's sociale agenda

Thema's / speerpunten	Waar worden deze nader uitgewerkt? (bestaande documenten)
Leefbaar	
Sociale infrastructuur en accommodaties	<ul style="list-style-type: none"> • Kader brede school • Beleidsnota kunst en cultuur • Beleidsnota sport • Woonvisie • Meerjaren Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen
Levensloopbestendige woonomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Woonvisie • Ruimtelijk structuurplan • Monitor wonen-welzijn-zorg • Doorzonscan • Bestemmingsplan mantelzorg
Aantrekkelijke openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> • Groenstructuurplan • Wijkplannen • Beheerssysteem openbare ruimte • Speelruimtebeleidsplan
Veilige leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Verkeersveiligheid • Beleidsplan openbare verlichting • Regiocontract Stedendriehoek • Integraal veiligheidsbeleid • Beleidsplan wegen • Beheerssysteem openbare ruimte
Sociale samenhang en participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsnota maatschappelijke participatie • Nota 'Sociale Perspectieven Stedendriehoek'
Gezonde leefstijl	<ul style="list-style-type: none"> • Lokaal gezondheidsbeleid • Kader ouderenbeleid • Beleidsnota sport
Informatie en advies	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsnota maatschappelijke participatie • Uitvoeringsnotitie Wmo-loket
Ontplooiing en ontmoeting	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsnota kunst en cultuur • Kader ouderenbeleid • Beleidsnota sport
Ondersteuning	
Ondersteuning bij opvoeden en opgroeien	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsnota integraal jeugdbeleid • Convenant afstemming jeugdbeleid-jeugdzorg • Plan van aanpak Centrum voor Jeugd en Gezin
Begeleiden werkzoekenden	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Wsw • Beleidsnota maatschappelijke participatie
Begeleiden bij inburgering	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsprogramma inburgering
Financiële ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsnota minimabeleid • Beleidsregels minimabeleid
Ondersteuning van mantelzorgers	<ul style="list-style-type: none"> • Nota mantelzorg en vrijwillige zorg • Startnotitie "Versterking mantelzorgondersteuning Oost-Veluwe"
Voorzieningen zelfredzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> • Verordening individuele voorzieningen gemeente Epe
Zorg	
Hulp bij zelfstandig functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Verordening individuele voorzieningen gemeente Epe • Beleidsnota mantelzorg en vrijwillige zorg • Kader ouderenbeleid • Regionaal kompas Oost-Veluwe (PV 7, 8 en 9 Wmo) • Beleidsnota huiselijk geweld
Tegengaan sociaal isolement	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsnota maatschappelijke participatie • Kader ouderenbeleid